

Sida Strategirapport för 2015

avseende strategin för utvecklingssamarbetet med Bolivia

2009-2013 förlängd tills vidare

Ärendenummer: 15/000992

Sammanfattning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande

Övergripande bedömning av måluppfyllelse		Övergripande bedömning av insatsportföljens genomförande	
Sektor 1: Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter	Bedömning av måluppfyllelse		
	Bedömning av insatsportföljens genomförande		
Sektor 2: Utbildning	Bedömning av måluppfyllelse		
	Bedömning av insatsportföljens genomförande		
Sektor 3: Naturresurser och miljö	Bedömning av måluppfyllelse		
	Bedömning av insatsportföljens genomförande		

Sammanfattning av slutsatser och rekommendationer

- Strategins genomförande bedöms som god. Dess mål kan betraktas som delvis genomförda.
- Mänskliga rättigheter har förbättrats och goda resultat har uppnåtts beträffande de sociala och ekonomiska rättigheter.
- Urfolks och kvinnors rättigheter har förbättrats särskilt när det gäller instiftande av lagar.
- Stödet till utbildningsreformen har medfört att tvåspråkig undervisning idag är en del av den statliga politiken. Stödet till utbildningssektorn avslutas 2016.
- Inom civila samhället minskar utrymmet för NGO:s.
- Stödet har bidragit till stora framsteg i att utveckla modeller för hållbara och klimatanpassade sanitetslösningar i peri-urbana områden och på landsbygden.
- Fortsatt stöd bör övervägas för att bidra till att hållbara sanitetslösningar tar steget från pilot till genomförande i större skala i utvalda kommuner.

1. Övergripande bedömning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande

Utbetalat belopp inom strategin 2015:	120,3 MSEK	Totalt strategibelopp	120 MSEK
Avtalat belopp:	121,6 SEK	Strategiperiod:	2009-2013 förlängd tills vidare
Antal avtalade insatser 2015-12-31:	23 stycken	Utbetalt belopp inom andra anslagsposter	74 MSEK

Strategirapporten beskriver genomförandet av den vid nuvarande tidpunkt ännu gällande strategin för utvecklingssamarbetet med Bolivia 2009 -2013 med särskilt fokus på 2015.

Den övergripande bedömningen är att strategins genomförande bedöms som god och att dess mål kan betraktas som delvis genomförda. Sverige har bidragit till att uppnå det övergripande strategimålet genom insatser för demokratiskt deltagande, mänskliga rättigheter, inom utbildningssektorn samt genom omfattande vatten- och sanitetsinsatser. Insatserna har genomförts som planerat och det svenska utvecklingssamarbetet bidrar till betydelsefulla resultat inom samtliga resultatområden.

Diskussioner om SLSD och garantier har förts och kommer att fortsätta inom miljöområdet, men ingenting har ännu kunnat konkretiseras.

Bolivia har lyckats uppnå milleniemålen om att halvera fattigdomen, tillgång till dricksvatten, grundutbildning, jämställdhet och kvinnors makt. Det svenska stödet till utbildningssektorn som avslutas 2016 har möjliggjort att den interkulturella tvåspråkiga utbildningen idag är en del av den statliga politiken. Situationen för mänskliga rättigheter har förbättrats generellt och goda resultat har uppnåtts beträffande de sociala och ekonomiska rättigheterna. Särskilt har situationen för urfolks och kvinnors rättigheter förbättrats och de har till viss del fått ett ökat politiskt inflytande. Trots en stabil tillväxt och en politik som gynnat marginaliserade grupper karakteriseras landet fortfarande av ojämlikhet.¹ Fortfarande lever cirka 40% i fattigdom, men på landsbygden är det 60%. Man har inte lyckats uppnå milleniemålet för sanitet: halva befolkningen saknar fortfarande tillgång till toaletter.

Trots att måluppfyllelsen bedöms som god bör det nämnas att vissa målformuleringar i nuvarande strategi är generellt hållna, och avser brett formulerade långsiktiga utvecklingsmål som svårt kan uppnås under en strategiperiod. Detta gäller för såväl det övergripande strategimålet som för vissa resultatmål.

Valåret 2015 och folkomröstningen 2016 har inneburit att den bolivianska regeringen har prioriterat valfrågor och kampanjarbete och därmed åsidosatt den planerade verksamheten som inte fått samma uppmärksamhet.

Det är oroande att se hur utrymmet inom civila samhället minskar för NGO:er och för oberoende medier, kombinerat med att media alltmer är statsägt eller kontrolleras av mäktiga ekonomiska intressen. Det gäller särskilt de nationella enskilda organisationer som granskar, kritiserar och utkräver statens ansvar. De upplever att de kontrolleras genom byråkratiska hinder. Ambassaden har tagit initiativ till en ökad samordning med nationella och internationella organisationer som har stöd från Sida. Syftet med den ”svenska plattformen,” som består av ett femtontal organisationer, är att bidra till

¹ Gini-koefficienten har gått från 0,60 år 2006 till 0,46 år 2013. Min. de Economía y Finanzas Públicas; Memoria de la Economía Boliviana, 2014.

erkännande och ökat skydd för de enskilda organisationerna. Den ”svenska plattformen” deltar i EU-samordningen² för civila samhällets organisationer.

Den utbredda korruptionen fortsätter att vara ett allvarligt problem. Bolivia ligger på plats 99 i Transparency Internationals index för 2015³, en viss förbättring från 2014 då Bolivia var på plats 103.

Historiskt marginaliserade grupper särskilt kvinnor och urfolk har i ökad grad fått sina rättigheter respekterade. En lag om kvotering har lett till att omkring 50% är kvinnor inom kommunledning och i parlamentet. Kvinnor, flickor och pojkar samt urfolk drabbas emellertid fortfarande av diskriminering och ojämlikhet. MR-övergrepp handlar framför allt om det omfattande könsrelaterade våldet mot kvinnor.

Sveriges stöd för att stärka jämställdhet har bidragit till att lagen om våld mot kvinnor antogs 2013. Likaså bidrog Sidas stöd till UNICEF till att barn- och ungdomslagstiftningen antogs 2014 som utgör ett nationellt skyddssystem för barn och ungdomar. På lokal nivå sker uppbyggnad av lokala barnombudsmän med stöd från MR-ombudsmannaämbetet och UNICEF, något som Sverige avser att fortsatt stödja.

För att ytterligare stärka jämställdhetsarbetet i Bolivia har Sida under 2015 påbörjat diskussioner för att inleda ett samarbete med UNWomen. Likaså pågår en dialog med UNDP för att stärka självstyret i urfolkens lokalsamhällen.

Bolivias höga profil i klimatförhandlingarna står i stark kontrast med landets hantering av dess naturresurser i praktiken. Bolivia har planer på att öka den uppodlade arealen på bekostnad av skogen. 2015 gav regeringen ett generellt tillstånd för prospektering och exploatering av landets nationalparker.

Sveriges stöd till programmet för produktivt skogsbruk, Baba Carapa avslutades i december 2015. Programmet har drabbats av ekonomiska svårigheter på grund av fallande marknadspriser på timmerprodukter etc. En utvärdering planeras av insatsen.

Samarbetet med stiftelsen Sumaj Huasi för att utveckla torrtoaletter med slutet kretslopp har under strategiperioden lett till att 8 000 familjer fått tillgång till toaletter. Programmet har stått som modell till att Bolivias miljöministerium under 2015 antog ett program att bygga 32 000 ekologiska torrtoaletter. Alternativa lösningar för vattenburna avloppsreningssystem har utvecklats genom samarbetsorganisationen Agua Tuya. Från att ha varit små anläggningar i pilotskala används de nu i en mindre stad och ytterligare anläggning byggs nu i en grannstad.

Programmet PROAGRO för förbättrad livsmedelstrygghet har sedan 2013 drivits framgångsrikt med stöd från Sverige. På grund av att lagen om offentlig upphandling inte tillåter upphandling mellan organ som GIZ och Sida kunde inget nytt avtal tecknas med GIZ. Inget samarbete skedde därför 2015.

Valåret 2015 och folkomröstningen 2016 har inneburit att den bolivianska regeringen har prioriterat valfrågor och kampanjarbete och därmed delvis åsidosatt den planerade verksamheten som inte fått inte samma uppmärksamhet.

²EU-samordningen för civila samhällets organisationer går under benämningen ”Hoja de Ruta”, som bildats för att stärka samordningen mellan organisationer inom det civila samhället med stöd från Europa.

³Transparency International Corruption Index 2015.

2. Bedömning av måluppfyllelse och insatsportföljens genomförande per resultat

2.1 Sektor 1: Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter

i. En effektivare, mer transparent och ickediskriminerande offentlig förvaltning

Bedömning av:	År
Strategieresultatets måluppfyllelse	2015
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer ⁴	Utgångsläge 2008	Utfall 2013 ⁵	Utfall 2014 ⁶	Mål 20XX
Korruptionsindex	37,9%	32,5%	29,8%	N/A
Andel av befolkning som rapporterat att de utsatts för diskriminering av offentlig förvaltning under 2015	22,6%	22,1% (2012)	N/A	N/A
Rättsstatens principer/ Rule of Law Index	17,3%	14,2%	12,5%	N/A
Medborgarnas stöd för det politiska systemet	51,6%	48,1% (2012)	50,7%	N/A

På grund av att strategimålet är för brett formulerat och bristerna inom de statliga institutionerna kvarstår, bedöms strategimålet endast delvis ha uppnåtts. Personalrotationen inom många av de statliga institutionerna har liksom föregående år fortsatt att vara hög.

Programmet för att modernisera delar av den offentliga förvaltningen, PRI⁷, som avslutades under 2015 uppvisar bra resultat trots låg utförandetak på grund av långsamma upphandlingsstrukturer. Områden som uppvisar goda resultat är modernisering och effektivisering i tillhandahållandet av nya personregister, födelse-, död-, äktenskaps- och personliga identitetshandlingar, för hela befolkningen, särskilt på landsbygden, samt ökad öppenhet och tillgång till Bolivias officiella informationskanal genom stöd till tidningen Gaceta Oficial de Bolivia.

Numera har befolkningen via internet tillgång till all juridisk dokumentation - lagar och dekret - officiellt utfärdade av olika bolivianska regeringar sedan 1825. Dessutom har allmänhetens tillgång till statistik från landets statistikmyndighet förbättrats. De finns nu tillgängliga på nätet för att gynna ett ökande antal kunder.

Mycket goda resultat har uppnåtts genom Sveriges stöd till UNODC som bidragit till förbättrad kapacitet och ökad transparens i förvaltningen i 30 kommuner. Inom stödet ingick att skapa ungdomsnätverk inriktade på att främja en kultur av insyn och öppenhet i deras regioner.

⁴ Indikatorerna inom denna sektor utgörs inte av Sidas standardindikatorer.

⁵ 2014 är de senast tillgängliga uppgifterna. Data för 2015 kommer att finnas tillgängliga under det sista kvartalet 2016.

⁶ Idem.

⁷ Programa Revolucionario Institucional, PRI, insatsnummer 51070151.

ii. Medborgarnas möjligheter att till fullo åtnjuta mänskliga rättigheter ökar, särskilt för diskriminerade och utsatta grupper, såsom urfolk.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Resultatet som är alltför brett formulerat bedöms uppfyllas till viss del. Kvinnor, flickor och pojkar samt urfolk drabbas fortfarande av diskriminering och ojämlikhet, trots att MR-situationen generellt har förbättrats. Vissa framsteg kan dock ses som resultat av det svenska utvecklingssamarbetet. Sveriges samarbete och fokus på jämställdhet har bidragit till att lagen om våld mot kvinnor antogs 2013. Genom barn- och ungdomslagstiftningen som antogs 2014 skapades ett nationellt skyddssystem för barn och ungdomar och som förbjuder barnaga. Dessutom innebar den stora framsteg inom områdena för att förebygga sexuellt våld och ungdomsbrottslighet. Däremot finns stora brister i implementeringen av dessa lagar.

Det svenska utvecklingssamarbetet har bidragit till att goda resultat uppnåtts inom arbetet för icke-diskriminering och barns rättigheter bland annat genom stöd till MR-ombudsmannaämbetet⁸ och stöd till FN:s barnfond UNICEF. Idag finns det möjlighet för barn att få rättsligt och socialt stöd på lokal nivå på flertalet språk genom att det inom MR-ombudsmannaämbetet finns barnombudsmän på lokal nivå.

Det svenska stödet till FN:s utvecklingsprogram, UNDP⁹, och IDEA¹⁰ (International Institute for Democracy and Electoral Assistance) för att stärka pluralism genom stöd till politiska partier, valmyndigheten och kvinnors ökade politiska deltagande har lett till goda resultat. I enlighet med konstitutionen är kvinnors deltagande i kommun- och regionstyrelse samt i parlamentet omkring 50%. En kvinnoagenda har tagits fram med svenskt stöd från IDEA och i viss mån UNDP. I samtliga nio regioner har kvinnoagendan (Agenda de Mujeres) utarbetats av kvinnor från civila samhällets organisationer och politiska partier på lokal och regional nivå. Tillsammans har de utformat förslag och prioriteringar till att motverka den patriarkala överordningen och förbättra politiken för kvinnor inom fem områden inom offentlig sektor: (i) kvinnors politiska deltagande, (ii) jämställdhet ska ersätta machokulturen, (iii) förutsättningar att inte utsättas för könsrelaterat våld, (iv) sexuell och reproduktiv hälsa och (v) kvinnors ekonomiska egenmakt. Representanter har därefter samlats på nationell nivå och tagit fram en nationell kvinnoagenda inom dessa fem områden som överlämnats till parlamentet.

Genom stödet för sexuella och reproduktiva rättigheter och FN:s befolkningsfond UNFPA¹¹, har deltagande kommuner ökat sin förmåga att ta emot anmälningar om våld i nära relationer med 50% (år 2014 22%). Kommunernas budgetar för att behandla och förebygga våld i nära relationer har under samma period ökat med 80 % (20% 2014)¹².

2.2 Sektor 2: Utbildning

Fler flickor och pojkar, särskilt inom urfolken, fullföljer grundskoleutbildning av god kvalitet

⁸ Defensoria del Pueblo, insatsnr 51070050.

⁹ UNDP, insatsnr 51070066.

¹⁰ IDEA, insatsnr 51070072.

¹¹ UNFPA, insatsnr 51070047.

¹² Sida's Informe Estrategia de Cooperación 2014.

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2010	Utfall 2014	Utfall 2015		Mål 20XX
Antal flickor och pojkar som fullföljer grundskolan (primary education)	87,1%	90,0 %	90,0%		90%
Antal flickor som fullföljer grundskolan	87,8 %	90,6 %	96,2%		90,6%
Antal elever som hoppar av grundskolan på landsbygden	4,1% %	3,6%	3,7%		2,2%

Bolivia har uppnått milleniemålen för utbildning. Resultatmålen för samarbetsstrategin för Bolivia har genomförts. Det svenska stödet till utbildningssektorn som avslutas 2016 har möjliggjort att den interkulturella tvåspråkiga utbildningen idag är en del av den statliga politiken, samt har bidragit till att 23 av de 36 inhemska språken i Bolivia idag har egna alfabet.

En extern utvärdering av samarbetsperioden 2010-2014 gjordes av Sverige i september 2014¹³ med fokus på uppfyllda resultat. Andelen flickor och pojkar som fullföljer grundskolan (primary education) i Bolivia har ökat från 87,1% år 2010 till 90,0 år 2014. Även vuxenutbildning och specialundervisning har visat viktiga resultat. Antalet elever som har anmält sig till skolor med specialundervisning har ökat från 6 511 år 2010 till 9 003 år 2014.

Enligt tidigare beslut skall stödet till utbildningssektorn i Bolivia fasas ut. Tillsammans med andra givare kommer Sverige att genomföra en slutgenomgång av den externa finansiella revisionen, slutrapporten från ministeriet och utvärderingen av resultaten. Under 2016 kommer alla stöd inom resultatområdet att vara avslutat.

- i. Fler fattiga, särskilt kvinnor och flickor, får tillträde till arbetsmarknaden

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2011	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 20XX
Antal kvinnor som har genomgått teknisk utbildning och som är egenföretagande eller har en anställning	11. 895	19.520 (2014)	28.000	

¹³ Betagama Consultores S A 2014; Evaluación de Resultados del PWI 2010-2014 del Ministerio de Educación.

Stödet till yrkesutbildning genom stiftelsen FAUTAPO¹⁴ (Fundación Educación para el desarrollo) har haft fokus på kapacitetsstärkande insatser. Insatser för att få extern finansiering för att öka hållbarheten av programmet har genomförts. FAUTAPO har ingått samarbetsavtal med två internationella gasbolag British Gas och REPSOL E&P Bolivia för utbildning av personal för installationer av oljeledningar i flera regioner.

Genom FAUTAPO:s program bidrar organisationen till omkring 5000 arbetstillfällen per år till framför allt fattiga kvinnor på landsbygden, varav 63% är sysselsatta inom privata företag och 37% egenföretagare.

2.3 Resultatområde 3: Naturresurser och miljö

Effektivt och miljömässigt hållbart nyttjande av vatten, skog och land

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer	Utgångsläge 2009	Utfall 2014 ¹⁵	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 2015
Minskad avskogning	345 000Ha	75 000 - 250 000 Ha (Data från 2013)	Inga data	Ca 60% av småbrukarna som deltar i programmet har fortsatt tillämpa skogsvårdsplaner (arealuppgift saknas)	Inget nationellt mål

Sida bedömer att målformuleringen är för omfattande för att kunna uppfyllas under strategiperioden. Utvecklingen fortsätter att vara motstridig för ett hållbart och miljömässigt nyttjande av naturresurser i Bolivia särskilt vad gäller skog. Bolivia har antagit en lag om Moder Jord som värnar om hela naturresurssektorn. Samtidigt uppmuntrar staten expansion av jordbruksmark för att bidra till ökad livsmedelssäkerhet. Detta sker på bekostnad av naturskogen och innebär därmed en ökad risk för ökad klimatpåverkan med ökad frekvens på framtida översvämningar, jordskred och perioder av torka.

Stödet till programmet för produktivt skogsbruk, Baba Carapa,¹⁶ avslutades i december 2015. Programmet har under 2015 drabbats av stora ekonomiska svårigheter. Detta beror i huvudsak kraftigt fallande marknadspriser på timmerprodukter, brand i ett timmerlager vid ett av sågverken, orealistiska affärsutvecklingsplaner samt bristande engagemang och ägarskap från de kooperativ av småbrukare som är andelsägare i sågverken. Det är tveksamt om de tre sågverken, som byggts upp med finansiering från Sverige och Nederländerna, är ekonomiskt bärkraftiga med gällande marknadspriser, vilket kan innebära att sågverken går i konkurs. En studie ska genomföras 2016 på uppdrag av Sida för att analyser vilka möjligheter som finns för att minimera denna risk, och undersöka om det finns andra

¹⁴ FAUTAPO, insatsnr 51070045.

¹⁵ Det råder stor osäkerhet i bedömningen av hastigheten i avskogning. Delvis beroende på att det finns flera olika mätmetoder som inte är direkt inbördes jämförbara, dels på att det finns flera olika definitioner på vad som utgör skogsmark i Bolivia. För 2013 så bedömer den Bolivianska miljöorganisationen att avskogningen uppgick till 250 000 Ha (www.fan-bo.org), medan Bolivias skogsstyrelse (ABT) uppskattar avskogningen till 75 000 Ha (cfb.org.bo). Senare data än 2013 finns ännu inte att tillgå.

¹⁶ Baba Carapa, insatsnr 51070018.

aktörer som kan vara intresserade att driva verksamheten vidare i sågverkan. Några ytterligare svenska medel kommer inte att ges till programmet.

Sverige har under året gett fortsatt stöd till den nationella sektorplanen för integrerad mark- och vattenresursanvändning (Plan Nacional de Cuencas – PNC)¹⁷. Samarbetet genomförs med Miljöministeriet i Bolivia. Sektorplanen får stöd av flera givare och anses som en mycket lyckad insats med goda resultat. Stödet har bidragit till att bilda avrinningsområdesorganisationer på lokal nivå. Det har inneburit att småbrukare och deras organisationer på landsbygden har ökat sina inkomster samt minskat sårbarheten mot klimatpåverkan genom ett effektivare nyttjande av mark- och vattenresurser.

ii. Ökad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Indikatorer *)	Utgångsläge 2009	Utfall 2012	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015 ¹⁸	Mål 2015
% av befolkning med uthållig tillgång till rent vatten	76% (UDAPE) 86% (JMP)	78,9 % (UDAPE) 88% (JMP)	90% (JMP) Data enligt UDAPE ännu ej tillgängliga för 2015 ¹⁹	14 000 personer	84% (MDG)
% av befolkningen med tillgång till sanitet.	36% (UDAPE) 46% (JMP)	49.8% (UDAPE) 48.5% (JMP)	50% (JMP) Data enligt UDAPE ännu ej tillgängliga för 2015 ²⁰	10 000 personer	64% (MDG)

Den svenska strategin inom vatten och sanitet och för minskad sårbarhet och klimatanpassning har delvis sammanfallit med den bolivianska regeringens prioriteringar vilket har lett till tydliga framsteg. Milleniemålet om halverad fattigdom och tillgång till dricksvatten har uppnåtts, däremot har man inte lyckats uppnå målet för sanitet: halva befolkningen saknar fortfarande tillgång till toaletter.

Regeringen har prioriterat program för att öka tillgången på basservice såsom vatten. Milleniemålet om tillgång till dricksvatten har uppnåtts. Den senaste officiella statistiken är från folkräkningen 2012, senare siffror är uppskattningar enligt antalet investeringsprojekt (UDAPE) och enligt UNICEF/WHO:s analyser av uppfyllelse av millenniemålen (JMP). I städerna har 92% av befolkningen tillgång till rent vatten och 60% till sanitet och på landsbygden är motsvarande siffror

¹⁷ PNC, insatsnr 51070057.

¹⁸ Preliminär uppskattning då data ännu inte är tillgängliga från PASAP programmet för 2015.

¹⁹ UDAPE = den nationella statistikmyndighetens uppskattning baserat på investeringsprojekt (udape.gob.bo); JMP = Joint Monitoring Programme – UNICEF och WHO:s metod för att uppskatta tillgången på vatten och sanitet mot att uppfylla millenniemålen.

59% och 23%. Fortfarande saknar 5 miljoner människor tillgång till toaletter²⁰. Problemet är störst bland fattiga i förstäderna och på landsbygden.

Strategimålet för samarbetsstrategin har uppfyllts. Utvecklingen är enligt Sidas bedömning enligt plan och tydliga framsteg har gjorts. Sverige har genom sitt stöd till att utveckla alternativa system för sanitet på ett avgörande bidragit till hållbara system för sanitetstjänster:

De framgångar som stiftelsen Sumaj Huasi haft i staden El Alto med att utveckla ekologiska torrtoaletter med slutet kretslopp – återanvändning av komposterade restprodukter i jordbruk sammanlagt under strategiperioden har gett 8 000 familjer (ca 40 000 personer) tillgång till toaletter²². Framstegen i metodutvecklandet har varit en avgörande bidragande faktor till att Bolivias miljöministerium (MMAyA) under 2015 antog ett program att bygga 320 000 ekologiska torrtoaletter till och med 2025.

Stiftelsen AguaTuya har utvecklat alternativa avloppsreningslösningar för vattenburna system med stor framgång. Dessa system är bland de bäst fungerande i Bolivia idag och med stor potential att drivas i stor skala. Från 2013 tog man ett avgörande steg från små anläggningar i pilotskala till system som renar avloppsvatten från en mindre stad, Cliza, med 10 000 invånare. Anläggningen har nu varit i drift i 1,5 år med goda resultat. Ytterligare en anläggning byggs nu i en grannstad.²¹

Genom det gemensamt EU/Sida finansierade programmet (PASAP) har Sverige fortsatt att bidra till ökad tillgång till vatten och sanitet i förstäder i Bolivia. Det svenska stödet till programmet fasades ut under 2015.

- iii. Minskad sårbarhet, särskilt för människor som lever i fattigdom, inför naturkatastrofer samt anpassning till klimatförändringarna

.	
Strategieresultatets måluppfyllelse	
Insatsportföljens genomförande	

Indikatorer	Utgångslägg e 20XX	Utfall 2014	Utfall 2015	Det svenska bidraget 2015	Mål 20XX
Antalet familjer som ökat sin livsmedelsäkerhet genom uthålligt nyttjande av mark och vattenresurser	Inga data	20 000 (2014)	Inga data	Inget bidrag	
Kommuner och organisationer som representerar lokalbefolkningens intressen har ökat sin kapacitet i att säkerställa lokalbefolkning och urfolks uthålliga nyttjande av naturresurser	Inga data	60 tekniker (17 kommunala och 43 från lokalbefolkningens organisationer (organizaciones sociales) har ökat sin kapacitet.	Inga data	80 tekniker (10 kommunala och 36 från lokalbefolkningens organisationer (organizaciones sociales) har ökat sin kapacitet.	

²⁰ Sida: Fördjupat underlag till strategi för utvecklingssamarbetet med Bolivia 2016-2020 s 7. UNICEF baserat på folkräkningsdata INCE-CNPV 2001-2012.

²¹ Sustainable sanitation, insatsnr 51070052.

Bolivias höga profil i klimatförhandlingarna står i stark kontrast med landets hantering av dess naturresurser i praktiken. Som tidigare nämnts så har regeringen planer på att öka den uppodlade arealen som sker på bekostnad av skogen. Användningen av naturgas och bensin är kraftigt subventionerade. Klimatpolitiken i landet är framför allt inriktat mot att anpassa och minska sårbarheten i system mot klimatförändringar, men inte mot att minska utsläpp från kolkällor och andra växthusgaser. Regeringen gav 2015 ett generellt tillstånd till prospektering och exploatering av naturgas i landets nationalparker²².

Sverige har framgångsrikt sedan 2013 i samarbete med Tyskland stött programmet PROAGRO²³ som syftar till förbättrad livsmedelstrygghet hos småbrukarfamiljer på landsbygden genom hållbart uthålligt nyttjande av naturresurser och därmed minskat sin sårbarhet mot klimatvariationer. Ett fortsatt stöd planeras. Under 2015 har dock inte Sida lyckats att teckna något avtal med Tyskland (BMZ) för att kunna stödja programmet, varför det inte går att mäta något resultat för året.

Sverige ger också ett stöd till miljöorganisationer i Bolivia genom LIDEMA som är ett nätverk av 35 organisationer. LIDEMA arbetar framför allt på by- och kommunal nivå med att stärka lokalbefolkningens rättigheter (med tonvikt på urfolk) och bygga upp kapacitet mot ett uthålligt nyttjande av naturresurser och minska sårbarheten mot klimatförändringar²⁴. LIDEMA har utvecklat ett antal modeller för att stärka det folkliga deltagandet på lokal nivå.

3. Synergier med andra strategier

Utbetalt belopp inom andra anslagsposter som gick till landet 2015:	74 MSEK
Humanitära insatser	0 MSEK
Stöd genom svenska organisationer i det civila samhället, ap. 5	26 MSEK
Forskningssamarbete, ap. 32	44 MSEK
Särskilda insatser demokrati (UNFPA)	4 MSEK

Svenskt utvecklingssamarbete i Bolivia sker främst inom ramen för den bilaterala strategin, men flera andra strategier bidrar till utvecklingen i landet såsom den globala strategin för forskningssamarbete som stöder forskning i Bolivia och stöd till svenska enskilda organisationer.

Forskningssamarbetet med Bolivia

Sida finansierar forskningssamarbetet i Bolivia sedan 2000 och har stöd till UMSA (Universidad Mayor de San Andres) i La Paz, UMSS (Universidad Mayor de San Simon) i Cochabamba. Det nationella ansvaret för vetenskap, teknologi och innovation ligger på Viceministeriet för vetenskap och teknologi (VCyT under Utbildningsministeriet) som också har stöd från Sida.

På universiteten finansieras uppbyggandet av stärkt forskningsadministration, ICT, innovation samt ett femtiotal sandwich-doktorander under det senaste avtalet 2013-2017. Under de senaste åren har en stor satsning skett inom just forskningsadministration. Det svenska stödet har bidragit till att höja den akademiska nivån i landet, främst genom möjligheter till doktorandutbildning.

Se bilaga: Forskningssamarbete med Bolivia.

²² Ambassaden La Paz: Bolivia- utvecklingspolitisk översikt. La Paz 2015.

²³ PROAGRO, insatsnr: 51070065.

²⁴ LIDEMA, insatsnr: 55180001

Stöd till svenska organisationer i Bolivia

Genom stöd till svenska organisationer från civila samhället bidrar Sverige till att stärka arbetet med demokratiskt deltagande och ansvarskrävande i Bolivia.

Ambassaden har under 2015 tagit initiativ till en ökad samordning med internationella och nationella organisationer som har stöd från Sida. Ett femtontal organisationer har bildat ”Den svenska plattformen” som leds av Diakonia i Bolivia som under 2015 bidragit med synpunkter i samband med strategiarbetet. ”Den svenska plattformen” deltar i EU-samordningen för civila samhällets organisationer ”Hoja de Ruta.”

4. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör 3%	Sveriges andel av totala biståndet utgör c:a 4 %
Givargemensam samarbetsstrategi 2017 – 2020. Ej undertecknad av givare.	Gemensamma EU-strategin gäller 2017- 2020 Status på EU-gemensamprogrammering: Ej undertecknad.
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: Danmark, Tyskland, Spanien, övriga, Sverige	Sverige är den 5:e störste givaren Av EU MS är Sverige den 4:e störste givaren

5. Lärdomar och rekommendationer

2015 var valår i Bolivia. Som i flera andra länder tenderar genomförandet av insatser hos offentlig sektor att minska när valfrågorna tar över prioriteringarna och den planerade verksamheten inte får samma uppmärksamhet.

Bilaga 1. Forskning

Inom samarbetet med Bolivia ingår också ett forskningssamarbete 2013-2017, vilket ligger under strategin för forskningssamarbete men även skall belysas här.

Resultatområde: Forskning

i. Stärkta nationella kunskaps- och innovationssystem och forskningsmiljöer inom utvecklingsrelevanta områden

Bedömning av:	År	2015
Strategieresultatets måluppfyllelse		
Insatsportföljens genomförande		

Forskningssamarbete med Bolivia 2015

Bakgrund

I Bolivia bedrivs forskning främst på två universitet: Universidad Mayor de San Andres (UMSA) i La Paz och Universidad Mayor de San Simon (UMSS) i Cochabamba. Utifrån en analys av antal publikationer och antal forskare pågår ungefär 85% av landets forskning på dessa två universitet. Forskning pågår även på andra universitet, och intresset ökar. Universiteten får ta del av de nationella medlen från gasintäkterna, IDH. UMSA och UMSS har valt att använda en del av dessa intäkter till konkurrensutsatta forskningsprojekt.

Det nationella ansvaret för vetenskap, teknologi och innovation ligger på "Viceministeriet för vetenskap och teknologi" (VCyT, under Utbildningsministeriet).

Behovet av att stärka universiteten både inom utbildning, forskning och interaktion med samhället har nått landets beslutsfattare, och det pågår för närvarande en mycket intressant process i Bolivia. Bland annat har Presidenten bjudit in alla bolivianska forskare som arbetar i andra länder till ett möte i Bolivia och man har instiftat ett forskarpris. Både UMSA och UMSS är involverade i att driva processer runt nationella initiativ såsom en nationell forskningsstrategi och innovationsstrategi tillsammans med VCyT.

Samarbetet och dess partner

Sida finansierar forskningssamarbete i Bolivia sedan 2000, och ger stöd till UMSA, UMSS och VCyT. På universiteten finansieras uppbyggandet av stärkt forskningsadministration, ICT, innovation samt ett femtiotal sandwich-doktorander under det senaste avtalet, 2013-2017. Under de senaste åren har en stor satsning skett inom just forskningsadministration, innovation och ICT.

Resultat

Under 2015 kan följande exempel på resultat noteras:

- På UMSA och UMSS har ICT master plans tagits fram för hela universiteten. Planerna ligger nu för godkännande för att därefter implementeras. Universiteten och Sida finansierar olika delar av implementeringen.
- Miljökonsekvensanalyser har tagits fram på UMSA och UMSS i samarbete, och resultaten delas mellan universiteten.
- Vetenskapliga mastersutbildningar har etablerats på UMSS i samarbete mellan forskningsenheten och enheten som ansvarar för högre utbildning. Upplägget diskuteras som bas för en nationell modell. På UMSA har man också kommit långt i definitionen av vetenskapliga masters. Ett stort energibolag har gått in med egen personal för studenter i energi-mastersprogrammet till egen kostnad, vilket visar på nyttan av denna typ av program.
- På både UMSA och UMSS har man utsett 4 innovation managers var, vilka ingår ett stärkande av universitetens innovationssystem. Under 2015 genomgick de intensivutbildningar vilket inkluderade besök på universitetens innovationskontor, science parks och Vinnova i Sverige. Två mastersstudenter inom innovation presenterade sina avhandlingar i Belgien och arbetar nu med innovation på UMSS. Två doktorander arbetar med innovationsforskning på UMSS.
- På UMSA driver man vidare sin kommunikationssatsning, dels genom en stor resultatkonferens där Presidenten och nära 2000 personer från akademi, industri och samhället deltog tillsammans med Bolivias publika universitet. UMSA har ett samarbete med nationell TV, vilka regelbundet brukar lyfta resultat från forskningen.
- Ett samarbete mellan forskare och tre byar pågår för fullt för att öka deras inkomster genom ökad och mer hållbar produktion av quinoa (och eventuellt andra grödor). Ett svensk-bolivianskt företag skapades, Swebol Biotech, och diskussioner pågår mellan FORSK, Ambassaden, Lån&Garantier och Civsam för att hitta en möjlig väg framåt.
- En uppföljning av systemrevisionen från 2012 genomfördes på UMSA och UMSS, och visade på stora framsteg i intern styrning och kontroll.
- Ett samarbete mellan AHRI i Etiopien och UMSA i Bolivia inom medicinsk forskning pågår.

Slutsatser

Forskningssamarbetet med Bolivia är i ett mycket intressant skede just nu, där man på nationell nivå har börjat förstå potentialen med forskning och nyttan av forskarutbildade människor på hemmaplan. Den tidigare rektorn för UMSS har varit avgörande på flera sätt, genom att ha drivit frågan på ett öppet och ödmjukt sätt och se till landets nytta snarare än enbart till det egna universitetet. Forskarna och forskningsenheternas personal ser mycket positivt på samarbetet med Sverige, främst för att de upplever att det verkligen är ett samarbete och även till det avgörande med systemtänk i modellen som Sverige använder.

På VCyT har det varit svårt att få alla aktiviteter i hamn, och resultaten har inte uppnåtts fullt ut. Den största utmaningen gäller övertagandet av betalning till prenumerationer av elektroniska tidskrifter. Ett konsortium med 46 universitet har bildats, men inte kunnat registreras då den juridiska formen inte finns i Bolivia. Därmed har de publika universitetens ekonomiska bidrag inte kunnat samlas in, även om de är positiva och redo att betala. Detta har nu högsta prioritet för Sida och övriga aktiviteter får avvakta.

Vid byte av rektor tappar samarbetet alltid momentum, och på UMSS avgick rektor i början av året och den nya kommer att tillsättas under maj 2016. Studenter på UMSS genomförde en 4-5 månader lång blockad av universitetet vilket hade stora konsekvenser för vissa av programmets aktiviteter. Främst innebar det förseningar i doktorandstudierna och ICT master plan.

Världsbankens intresse i att stötta landets satsning inom högre utbildning är intressant, men det finns inga krav på att de lokala forskarutbildningarna skall uppnå internationell kvalitet. Sida ämnar fortsätta ha en dialog med universiteten om detta i samarbete med IRD och Cosude (Schweiz).